

Напря́м 11. Теорія і практика перекладу

Мельникова К. С.

викладач кафедри англійської філології і перекладу

Національний авіаційний університет

м. Київ, Україна

Жадан К. В.

студентка факультету лінгвістики та соціальних комунікацій

Національний авіаційний університет

м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ

Головною особливістю художнього перекладу варто назвати його небуквальність. У технічному або науковому перекладі дуже важлива точність, в художньому ж допускається вільна передача сенсу, але необхідно зберегти форму, зміст, структуру та естетичний вплив оригіналу тексту.

Процес художнього перекладу – завжди творчість. Кожен перекладач має на меті зберегти цілісність тексту для читача задля кращого сприйняття твору.

Особливо важливу роль грають емоційно-експресивні засоби (в тому числі каламбури, афоризми, різноманітні синтаксичні, стилістичні прийоми та ін.). Найчастіше перекладачеві художнього твору доводиться працювати з фразеологізмами та фразеологічними зворотами, які при точній передачі не будуть відображати смислове навантаження тексту, тому необхідно знаходити еквіваленти в мові, на який перекладається текст. Нерідко перекладачеві

доводиться мати справу з грою слів. Гра слів – це особливий вид гумору, який не піддається перекладу на іншу мову. В такому випадку перекладачеві потрібно «обігравати» слова в уже перекладеному тексті. Це все робиться для того, щоб відтворити гумористичний ефект. Саме гра слів є складним моментом у художньому перекладі.

Ось один з англійських жартів:

«Хтось приходить на похорони і ставить питання: I'm late?»

Йому відповідають: Not you, sir. She is.

Не кожен зможе зрозуміти сенс, тому що слово late можна перекласти і як «покійний», і як «пізній». Тобто, той, хто прийшов, запитує: «Я спізнився?», а у відповідь отримує фразу: «Ні-ні, сер, небіжчик не Ви, а вона».

І що робити в цьому випадку?

Ось як вийшов із цієї ситуації перекладач: *Все скінчилося? - Не для Вас, сер. Для неї»* [1].

Відомі наступні засоби виразності художніх текстів: метафори, порівняльні звороти, неологізми, повтори (лексичні, фонетичні, морфемні), діалектизми, імена та прізвища та ін. У сатиричних творах дуже велика кількість «промовистих» імен. «Збереження емоційної сили імен, їхньої внутрішньої форми стає в такому випадку головним завданням перекладача. При перекладі важливо донести до свого читача не тільки своєрідність художньої мови письменника, національний колорит оригіналу, а й значення цих «промовистих» імен, особливості вживання їхньої форми (наприклад, зменшувано-пестливої або повної) в різних ситуаціях» [3, с. 121].

Наприклад, найвідоміший роман англійської письменниці Дж. К. Ролінг «Гаррі Поттер» повний експериментів із власними іменами, тому виникають справжні труднощі перекладу: «Візьмемо прізвище Невіла Лонгботома (Longbottom). Long – із англ. «довгий», bottom – «дно, низ», або ж навіть – «зад». Враховуючи зображення характеру героя (більш ніж незграбний) одразу спадає на думку переклад – «довгозадий». Типовий невдаха, ботанік, все ясно. Але ні. І не

Лонгботтом. Варіант перекладу «bottom» як іменника, «дно», розкриває задумку автора – всі таланти героя глибоко в характері. На жаль, українською мовою не підібрати належного відповідника. І до описового перекладу не вдатися – Невіл Незграбно-Надзвичайний звучить...надзвичайно незграбно» [5]. Для передачі значущих онімів краще всього «створити» еквіваленти. Якщо ж у перекладача немає можливості донести апелятивний сенс імені або особливості вживання його форми, краще використовувати послідовну транслітерацію з примітками.

Ще однією особливістю художнього перекладу є його особистісний характер. Справжній художній переклад може зробити тільки професіонал, який володіє письменницькими здібностями. Важливо зберегти атмосферу перекладного тексту, відчуття, які залишаються у читача після прочитання цього твору. Текст, який був переведений, повинен викликати такі ж переживання у читача, як і оригінал.

Черговою особливістю художнього перекладу є обов'язкове дотримання стилю тієї чи іншої епохи та відповідність культурним особливостям. Перекладач повинен спочатку перейнятися текстом, вивчити епоху, до якої відноситься художній твір. «Неможливо зберегти при перекладі всі елементи оригіналу, що містять історичну та національну специфіку, але, безумовно, слід викликати в читача враження, ілюзію історичної та національної середовища» [4, с. 789].

Ці особливості повинні бути зображені в перекладі. Тому перекладач має особливо ретельно зважувати всі деталі, з яких складається художнє враження, щоб в перекладі не позбавити твір його яскравості та індивідуальних особливостей стилю автора. Але, разом з тим, перекладач не повинен копіювати кожну деталь. У разі необхідності перекладач має право замінити один прийом іншим. В. В. Капніст писав: «Хто береться за переклад, той приймає на себе борги, які сплатити зобов'язаний, хоча не тією самою монетою, але такою ж сумою» [2, с. 13].

Художній переклад – це специфічна та складна професійна діяльність. При передачі художніх текстів від перекладача потрібні неабияка кмітливість,

фантазія та високий професіоналізм, а також володіння великим обсягом культурної інформації про країну та носіїв мови перекладу.

Література

1. До проблеми художнього перекладу. URL: <https://naub.oa.edu.ua/2012/do-problemy-hudozhnoho-perekladu/>.
2. Капнист В. В. Опыт перевода и подражания Горациевых од. СПб.: «Наука», 2013. 429 с.
3. Мельникова Е. С. Авторская ономастика А.П. Чехова в современных английских переводах // Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія. Одеса, 2019. Випуск № 41, Т.1. С.121-124.
4. Мирзабаева А. М. Переводы произведений Чехова на иностранные языки // Молодой ученый. 2015. №1. С. 787-792.
5. Переклад промовистих власних назв та імен: і прибуде з тобою сила. URL: <https://everest-center.com/pereklad-promovistih-vlasnih-nazv-ta-imen-i-pribude-z-toboyu-sila/>.